

नीलकण्ठ नगरपालिका

नीलकण्ठ राजपत्र

वर्ष: ३

संख्या: १३

प्रकाशित मिति: २०७६/१२/०१

भाग-१

नीलकण्ठ नगरपालिका

नीलकण्ठ नगरपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०७६

प्रस्तावना:

फोहोरमैला व्यवस्थापनलाई नगरपालिकाले प्रदान गर्ने मुख्य शहरी सेवाको रूपमा लिदै यसलाई नगरपालिकाको आर्थिक तथा कच्चा सामग्रीको रूपमा स्वीकार गर्दै जैविक, अजैविक र हानिकारक फोहोरको श्रोतमा नै वर्गीकरण गरी फोहोरको कम उत्पादन, पुनर्प्रयोग, चक्रीय प्रयोग, छुट्टाछुट्टै संकलन, ढुवानी, प्रशोधन एवं सुरक्षित विसर्जन गरी नगरपालिकाको फोहोरमैलाको उचित र प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न, जनस्वास्थ्य तथा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्दै स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाच्न पाउने नागरिकको संवैधानिक हकको रक्षा गरी सफा र बस्न लायक शहर निर्माणका लागि नेपालको संविधानको धारा २२२ (१) तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम नगरसभाबाट पारित गरी यो ऐन जारी गरिएको छ।

परिच्छेद: १

संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- (१) यो ऐनको नाम “नीलकण्ठ नगरपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०७६” रहेको छ।
- (२) यो ऐन नगरसभाबाट पारित भई निलकण्ठ राजपत्रमा प्रकाशित भएपछि प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा :

- (क) “नगरपालिका” भन्नाले निलकण्ठ नगरपालिकालाई सम्झनु पर्दछ।
- (ख) “नगर कार्यपालिका” भन्नाले निलकण्ठ नगरपालिकाको नगरकार्यपालिकालाई सम्झनु पर्दछ।
- (ग) “प्रमुख” भन्नाले निलकण्ठ नगरपालिकाको नगर प्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ।
- (घ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले निलकण्ठ नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत भई

काम गर्ने अधिकारीलाई सम्झनु पर्छ ।

(ड.) “समिति” भन्नाले निलकण्ठ नगरपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनु पर्छ ।

(च) “फोहोरमैला” भन्नाले घरेलु फोहोरमैला, संस्थाजन्य फोहोरमैला, व्यापारजन्य फोहोरमैला, औद्योगिक फोहोरमैला, रासायनिक फोहोरमैला, स्वास्थ्य सेवामा संलग्न संस्थाहरुबाट निष्कासन हुने फोहोरमैला, सडक तथा सार्वजनिक स्थल तथा पार्कबाट निस्कने फोहोरमैला, पशु बधशाला समेतबाट निस्कने फोहोरमैला सम्झनु पर्दछ र यस शब्दले प्रयोगमा नआउने तथा फालिएका वस्तु, सडे गलेका वस्तु र वातावरणमा ह्रास आउने गरी निष्कासन गरिएका वस्तुहरु लगायत अनाधिकृत सार्वजनिक स्थलमा टाँसिएका पोष्टर, पम्पेट, व्यानर, प्रयोग नभएका निर्माण सामाग्रीहरु, विभिन्न कारणले भत्किएका वा भत्काइएका भौतिक संरचनाबाट निस्कने सामग्री र नगरपालिकाले सूचना प्रकाशन गरी फोहोरमैला भनी तोकिदिएको अन्य वस्तु समेतलाई जनाउँछ । साथै नगरपालिकाले व्यवस्थापन गर्ने भनी जिम्मेवारी लिई आएको मानव मलमुत्र व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्यलाई समेत जनाउँछ ।

(छ) “नगरजन्य फोहोरमैला” भन्नाले घरेलु फोहोरमैला, संस्थाजन्य फोहोरमैला, व्यापारजन्य फोहोरमैला भन्ने सम्झनु पर्दछ र साथै सडक तथा सार्वजनिक स्थल तथा पार्कबाट निस्कने फोहोरमैला, औद्योगिक प्रतिष्ठान तथा स्वास्थ्य सेवामा संलग्न संस्थाहरुबाट निष्कासन हुने हानिकारक तथा संक्रमित फोहोर बाहेकका सामान्य फोहोरमैला समेतलाई जनाउँछ ।

(ज) “हानिकारक फोहोरमैला” भन्नाले औद्योगिक प्रतिष्ठानबाट निस्कने साधारण फोहोर बाहेकको मानव स्वास्थ्य र वातावरणमा गम्भीर असर पर्ने रासायनिक फोहोर, स्वास्थ्य सेवामा संलग्न संस्थाहरुबाट निष्कासन हुने संक्रमित तथा धारिलो फोहोर भन्ने बुझ्नु पर्दछ ।

(झ) “औद्योगिक फोहोरमैला” भन्नाले औद्योगिक प्रतिष्ठानबाट निष्कासन हुने ठोस वा तरल हानिकारक, प्रदूषित, रासायनिक फोहोरमैला जन्य वस्तुलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ञ) “औद्योगिक प्रतिष्ठान” भन्नाले कुनै उद्योग, व्यवसाय वा सेवा सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले कानुन बमोजिम स्थापित कुनै कम्पनी, उद्योग, फर्म वा यस्तै प्रकृतिको निकाय समेतलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ञ) “स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैला” भन्नाले स्वास्थ्य सेवामा संलग्न संस्थाहरुबाट निष्कासन हुने ठोस वा तरल फोहोरमैला (हानिकारक, प्रदूषित तथा संक्रमित फोहोर लगायतका सबै प्रकार)लाई सम्झनु पर्छ ।

(ट) “निर्माणजन्य तथा विपदजन्य फोहोरमैला” भन्नाले भौतिक संरचना निर्माण गर्दा बाँकि भएका प्रयोग नहुने सामाग्री र प्राकृतिक प्रकोप वा मानवीय कारणबाट भत्केका वा भत्काइएका भौतिक संरचनाबाट निस्कने सामाग्रीलाई निर्माणजन्य तथा विपदजन्य फोहोरमैला भन्ने सम्झनु पर्दछ ।

(ठ) “कन्टेनर” भन्नाले फोहोरमैला संकलन वा व्यवस्थापन सहज गर्न निश्चित स्थानमा राखिएको भाँडो, वाल्टिन आदि समेतलाई सम्झनु पर्छ ।

(ड) “निष्काशन” भन्नाले फोहोरमैला उत्पादन तथा प्रशोधन स्थलबाट नगरपालिकाले तोकेको स्थानमा थुपार्ने, निकाल्ने तथा व्यवस्थापन गर्ने कार्य समेतलाई सम्झनु पर्छ ।

(ढ) “संकलन केन्द्र” भन्नाले घरघरबाट निस्कने फोहोरमैला संकलन गरी निर्धारित समयसम्म राख्न वा थुपार्न नगरपालिकाले तोकेको स्थान सम्झनु पर्दछ । यस शब्दले घरघरमा फोहोरमैला संकलन गर्न

आउने नगरपालिकाले तोकेको फोहोरमैला संकलन वा फोहोरमैला संकलन गर्ने साधन समेतलाई जनाउँछ ।

(ण) “प्रशोधन” भन्नाले फोहोरमैलाको स्वरूप वा गुणमा परिवर्तन गरी अन्य कुनै उपयोगी वस्तु तयार गर्ने, मल, ग्यास, उर्जा वा अन्य वस्तु उत्पादन गरी फोहोरमैलाको व्यवस्थापन गर्ने प्रक्रिया जनाउँछ ।

(त) “पुनःप्रयोग” भन्नाले नगरपालिकाले समयसमयमा सूचना प्रकाशित गरी संकलित फोहोरमैलालाई पुनःप्रयोग गर्न मिल्ने गरी तोकिएको व्यवस्थापकीय कार्यलाई जनाउँछ ।

(थ) “फोहोरमैला संकलन” भन्नाले फोहोरमैला उत्पादन हुने श्रोत स्थलबाट उठाउने, घर-घरबाट संकलन गर्ने, सार्वजनिक स्थल बढार्ने, थुपार्ने, भारपात उखेल्ने तथा अनाधिकृत रुपमा सार्वजनिक स्थलमा टाँसिएका पोष्टर, व्यानर, पम्प्लेट हटाई संकलन गर्ने कार्य समेतलाई सम्भन्नु पर्दछ ।

(द) “फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल” भन्नाले फोहोरमैला विसर्जन वा प्रशोधन गर्नका लागि नगरपालिकाले तोकेको निर्धारित स्थानलाई जनाउँछ ।

(ध) “विसर्जन” भन्नाले फोहोरमैलाको अन्तिम निष्कासन तथा व्यवस्थापन गर्ने कार्य सम्भन्नुपर्दछ ।

(न) “सामुदायिक संस्था” भन्नाले मुनाफा रहित उद्देश्यले समुदायको हितको लागि प्रचलित कानुन बमोजिम स्थापित र सहभागितामूलक टोल विकास संस्था तथा उपभोक्ता समूह, आमा समूह, महिला समूह, क्लबहरु एवम् संगठित संस्था, सहकारी संस्था र गैर सरकारी संस्था समेतलाई सम्भन्नुपर्दछ ।

(प) “फोहोरमैला संकलन तथा ढुवानी साधन” भन्नाले नगरपालिकाले फोहोरमैला संकलन तथा व्यवस्थापन र ढुवानी गर्ने प्रयोजनका लागि प्रयोग गरिने सवारीसाधन, उपकरण, यन्त्र समेतलाई जनाउँछ ।

(फ) “साभेदार” भन्नाले नगरपालिका संग साभेदारी गरि फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने नीजि कम्पनी वा साभेदार भन्ने सम्भन्नुपर्दछ ।

(फ) “तोकिएको वा तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिमका कार्य समेतलाई सम्भन्नुपर्दछ ।

परिच्छेद-२

फोहोरमैला उत्पादन, वर्गीकरण, न्यूनीकरण, संकलन, ढुवानी, प्रशोधन तथा अन्तिम विसर्जन सम्बन्धी व्यवस्था

३. फोहोरमैला व्यवस्थापनमा नगरपालिकाको मुख्य जिम्मेवारी रहने : (१) फोहोरमैलाको एकिकृत व्यवस्थापनको लागि आवश्यक उपयुक्त स्थल (जग्गा) उपलब्ध गराउनु नगरपालिकाको जिम्मेवारी हुनेछ । श्रोतमा बर्गिकरण गरिएको कुहिने र नकुहिने फोहोरमैलाको छुट्टाछुट्टै संकलन र ढुवानी, पुनः प्रयोग तथा पुनचक्रीय प्रयोग, सामाग्री संकलन तथा भण्डारण, फोहोरको प्रकृति अनुसारको प्रशोधन प्लान्ट जस्तै कम्पोष्ट प्लान्ट, वायोग्यास प्लान्ट लगायतका अन्य आवश्यक प्रशोधन वा पुनःप्रशोधन प्लान्ट र अन्तिम विसर्जनका लागि आवश्यक पर्ने पूर्वाधार तथा संरचनाको निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने मुख्य जिम्मेवारी नगरपालिकाको हुनेछ ।

(२) फोहोरमैला संकलन केन्द्र वा कुनै स्थानमा फालिएको वा राखिएको फोहोरमैला वा सरसफाइको सिलसिलामा जम्मा भएको फोहोरमैलाको आवश्यक प्रवन्ध गर्ने वा प्रयोग गर्ने जिम्मेवारी नगरपालिकाको हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि हानिकारक फोहोरमैला, स्वास्थ्य संस्थाबाट निष्कासन हुने फोहोरमैला वा औद्योगिक फोहोरमैलाको प्रशोधन र व्यवस्थापन गर्ने दायित्व निर्धारित मापदण्डको अधिनमा रही त्यस्तो फोहोरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति वा निकायको हुनेछ ।

(४) कुनै उद्योग वा स्वास्थ्य संस्थाबाट निष्काशित हुने फोहोरमैलाबाट रासायनिक, संक्रमित तथा हानीकारक फोहोरमैला सम्बन्धित औद्योगिक वा स्वास्थ्य संस्थाले प्रशोधन गरी संक्रमण रहित तथा हानिकारक रहित फोहोरमैला र बाँकी रहेको अन्य सामान्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन गरिदिन नगरपालिकालाई अनुरोध गरेमा वा नगरपालिकाले निर्माण गरेको फोहोरमैला स्थल प्रयोग गर्न माग गरेमा नगरपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिई फोहोरमैलाको व्यवस्थापन गरिदिन वा फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल प्रयोग गर्न दिन सक्नेछ ।

४. **फोहोरमैलाको उत्पादन कम गर्ने** : (१) कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायले कुनै काम कारवाही गर्दा फोहोरमैला उत्पादन हुने कार्य यथाशक्य कम गर्नु पर्नेछ ।

(२) आफ्नो क्षेत्रभित्र श्रोतमा नै पुनःप्रयोग तथा विसर्जन हुन सक्ने फोहोरमैलाको विसर्जन वा पुनः प्रयोगको व्यवस्था मिलाई बाँकी फोहोरमैला मात्र निष्कासन गरी फोहोरमैलाको परिमाणलाई घटाउनु प्रत्येक व्यक्ति, संस्था वा निकायको दायित्व हुनेछ ।

५. **फोहोरमैलाको पृथकीकरण तथा संकलन केन्द्र तोक्ने** : (१) नगरपालिकाले जैविक, अजैविक वा अन्य प्रकारका फोहोरमैलालाई स्रोतमा नै वर्गीकरण गरेर छुट्टयाउने गरी तोक्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम नगरपालिकाले तोकिए बमोजिमफोहोरमैलालाई विभिन्न वर्गमा छुट्टयाई नगरपालिका वा नगरपालिकाको फोहोरमैला संकलन तथा ढुवानीको जिम्मा लिएको संस्था फोहोरमैला संकलन गर्न नआएसम्म छुट्टाछुट्टै बाल्टनमा संकलन गरी राख्ने दायित्व त्यस्तो फोहोरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायको हुनेछ ।

६. **फोहोरमैलाको निष्कासन** : (१) फोहोरमैला निष्कासनको समय, स्थान र तरिका नगरपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(२) संक्रमित फोहोरमैला, हानिकारक फोहोरमैला वा रासायनिक फोहोरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायले त्यस्तो फोहोरमैला तोकिए बमोजिम व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

(३) संक्रमित वा हानिकारक फोहोरमैला तोकिए बमोजिमको उपयुक्त प्रविधिद्वारा संक्रमण रहित नबनाई असुरक्षित रूपमा निष्कासन गर्न पाइने छैन ।

७. **फोहोरमैलाको ढुवानी**: (१) फोहोरमैला उत्पादकले दफा ५ बमोजिम छुट्टाछुट्टै संकलन गरी राखेको फोहोरमैलालाई फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थलसम्म अलग अलग ढुवानी गर्ने दायित्व नगरपालिका वा नगरपालिकाबाट अनुमति प्राप्त गरेको व्यक्ति, संस्था वा निकायको हुनेछ ।

(२) फोहोरमैला ढुवानी गर्दा तोकिए बमोजिमको ढुवानी साधन प्रयोग गर्नुपर्ने छ । यस्तो साधन तोक्दा

तौल, क्षमता, तरिका, सडकको क्षमता तथा वातावरणमा पर्न सक्ने प्रभाव समेतलाई विचार गरी तो किनेछ ।

द. फोहोरमैलाको न्यूनीकरण, पुनः प्रयोग तथा पूनः चक्रीय प्रयोग प्रशोधनः

नगरपालिकाले फोहोरमैला न्यूनीकरण, प्रयोग, पूनः प्रयोग तथा चक्रीय प्रयोग वा प्रशोधनलाई प्रोत्साहन गर्न समन्वयात्मक व्यवस्था मिलाउने छ । यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन सम्बन्धी प्रक्रिया तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद- ३

फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल सम्बन्धी व्यवस्था

९. **फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल** : (१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र संकलन भएको फोहोरमैलालाई व्यवस्थापन तथा स्थायी रूपमा विसर्जन गर्नका लागि वातावरण सम्बन्धी प्रचलित कानूनको अधिनमा रही फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा प्रशोधन स्थल तोक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल तोक्नको लागि नगरपालिका क्षेत्रमा उपयुक्त विसर्जन स्थल नभएमा वा भएपनि उपयुक्त नभएमा भाडामा लिई वा खरिद गरी व्यवस्थापन स्थल तोक्न सक्नेछ ।

(३) नगरपालिकाले उपदफा (१) र (२) बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल तोक्नका लागि विसर्जन स्थलको अभाव भएमा उपयुक्त जग्गाको छनौट गरी उपलब्ध गराउनका लागि प्रदेश वा संघीय सरकार समक्ष अनुरोध गर्न सक्नेछ ।

(४) नगरपालिकाले अर्को कुनै एक वा सोभन्दा बढी स्थानीय तह समेतले संयुक्त रूपमा एउटै फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल प्रयोग गर्न उपयुक्त भएमा त्यस्ता स्थानीय तहबीच आवश्यक समन्वय गरी त्यस्तो स्थललाई सम्बन्धित स्थानीय तहहरुको लिखित सहमति र शर्तमा संयुक्त रूपमा प्रयोग गर्ने गरी व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(५) नगरपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य तोकिएको वातावरणीय मापदण्ड अनुरूप गर्नुपर्नेछ ।

(६) नगरपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल क्षेत्रलाई आवश्यक परेमा वातावरणीय रूपले संवेदनशील क्षेत्र घोषणा गर्न सक्नेछ ।

(७) नगरपालिकाले उपदफा (६) बमोजिमको क्षेत्रमा पशुपन्छी, जिवजन्तु तथा मानवको अनाधिकृत प्रवेशलाई रोक लगाउनुको साथै वातावरण संरक्षण र त्यस्तो क्षेत्रको उचित व्यवस्थापनका लागि निर्देशिका जारी गरी लागु गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद- ४

फोहोरमैला व्यवस्थापनमा निजी तथा सामुदायिक क्षेत्रको संलग्नता

१०. **अनुमति सम्बन्धी व्यवस्था :** (१) यस ऐन बमोजिम नगरपालिकाको अनुमति नलिई सार्वजनिक स्थलमा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गर्न वा गराउन पाइनेछैन ।
- (२) फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न स्वदेशी वा विदेशी कम्पनी, संस्था वा निकायले देहायको विवरण खुलाई अनुमतिको लागि नगरपालिकामा निवेदन दिनुपर्नेछ :
- (क) फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य योजना
- (ख) फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि आवश्यक जनशक्ति तथा प्रविधिको विवरण
- (ग) तोकिए बमोजिमको अन्य विवरण ।
- (३) नगरपालिकाले उपदफा (२) बमोजिम पर्न आएको निवेदन उपर आवश्यक छानविन गरी अनुमति दिन सक्नेछ ।
- (४) फोहोरमैला व्यवस्थापन, प्रशोधन, प्रयोग, पुनः प्रयोग चक्रीय प्रयोग र विसर्जनका लागि आवश्यक पर्ने प्रविधि स्वदेशमा उपलब्ध हुने अवस्था नदेखिएमा त्यस्तो प्रविधि उपलब्ध गराउन सक्ने गरी तोकिएको व्यक्ति वा संस्थालाई विदेशी कम्पनी मार्फत प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने गरी नगरपालिकाले उपदफा (३) बमोजिम अनुमतिपत्र दिन सक्नेछ ।
- (५) अनुमति सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
११. **सार्वजनिक निजी साभेदारीमा फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न सकिने:** (१) नगरपालिकाले आवश्यकता अनुसार प्रचलित कानूनको अधिनमा रही निजी क्षेत्रका कम्पनीबाट प्रतिस्पर्धा गराई आवश्यक प्रकृया अवलम्बन गरी आफ्नो क्षेत्रको फोहोरमैला व्यवस्थापन गराउन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्दा निजी क्षेत्रका कम्पनीको हकमा देहाय बमोजिम गराउन सकिने छ :
- (क) नगरपालिकाले आफैले एकिकृत फोहोर व्यवस्थापनको लागि आवश्यक पूर्वाधार तयार गरी सम्बन्धित क्षेत्रका निजी कम्पनिलाई प्रतिस्पर्धाबाट देहायका सबै वा कुनै काम गराउन सक्नेछ :
- (अ) फोहोरमैलाको संकलन र ढुवानी गर्ने,
- (आ) फोहोरमैलाको प्रयोग, पुनः प्रयोग, चक्रीय प्रयोग वा प्रशोधन गर्ने,
- (इ) फोहोरमैलाबाट उर्जा शक्ति वा प्राङ्गारिक मल उत्पादन गर्ने उद्योग सञ्चालन गर्ने,
- (ई) फोहोरमैला विसर्जन गर्ने ।
- (ख) दफा ९ बमोजिम नगरपालिकाले तोकेको स्थलमा खुल्ला प्रतिस्पर्धाबाट छनोट भएका निजी क्षेत्रबाट फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि दफा १२ बमोजिम आवश्यक सबै पूर्वाधार निर्माण गरी सम्भौता बमोजिमको अवधिभर संचालन गराउन सकिने छ ।
- (ग) उपदफा(२)को खण्ड (ख) अनुसार छनोट भएका निजी कम्पनीलाई उपदफा(२) को खण्ड (क) मा

उल्लेख गरिए अनुसारको सबै वा (क) (अ) बाहेकका सबै वा कुनै एक काम गराउन सकिने छ ।

(३) सामुदायिक वा गैर सरकारी संघ संस्थासँगको साभेदारीमा काम गर्दा फोहोरमैला न्यूनीकरण तथा पृथकीकरणको लागि जनचेतना अभिवृद्धि, ३ आरको प्रबर्द्धन, उद्यान निर्माण तथा व्यवस्थापन र सौन्दर्यीकरण जस्ता कार्य गर्न गराउन सकिने छ ।

(४) यस नियम बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापनको जिम्मा पाएको कम्पनी, संस्था वा निकायले नगरपालिकासँग गरेको सम्भौताको अधिनमा रही दफा १३ बमोजिमको शुल्क उठाउन सक्ने छ ।

(५) फोहोरमैला व्यवस्थापनमा निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रको संलग्नता सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१२. फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल निर्माण तथा सञ्चालन गर्न स्वीकृत दिन सकिने: (१) निजी क्षेत्रबाट फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल, प्रशोधन स्थल, पुनः प्रयोग स्थल, चक्रिय प्रयोग स्थल वा अन्य संयन्त्र निर्माण गरी सञ्चालन गर्न स्वीकृति माग गरेमा वातावरण तथा अन्य प्रचलित कानूनको अधिनमा रही त्यस्तो संयन्त्र निर्माण तथा सञ्चालनका लागि नगरपालिकाले स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निजी क्षेत्रबाट फोहोरमैला व्यवस्थापन संयन्त्रको निर्माण तथा सञ्चालन गर्दा वातावरणीय मापदण्ड अनुरूप भए नभएको अनुगमन नगरपालिकाले गर्नेछ ।

(३) यसरी अनुगमन गर्दा तोकिएको मापदण्ड अनुरूप नभए समयावधी तोकिएको मापदण्ड अनुरूप गर्न लगाउने र तोकिएको समयावधि भित्र मापदण्डको पालना नगरे त्यस्ता व्यक्ति, संस्था वा कम्पनीलाई दिएको स्वीकृत नगरपालिकाले रद्द गर्न सक्नेछ ।

(४) नगरपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि निर्माण गर्ने संरचना नीजिक्षेत्र संग लागत साभेदारी तथा विशेष अनुदानको व्यवस्था गरि निर्माण गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद- ५

फोहोरमैला व्यवस्थापन सेवा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था

१३. सेवा शुल्क उठाउन सक्ने: (१) नगरपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापन गरेवापत सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकायबाट तोकिए बमोजिमको सेवा शुल्क उठाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम शुल्कको निर्धारण फोहोरमैलाको परिमाण, तौल तथा प्रकृति, सेवाग्राहीलाई उपलब्ध गराउने सेवाको गुणस्तर र तोकिएका अन्य आधारमा गरिने छ ।

(३) यस नियम बमोजिम निर्धारण गरिएको शुल्क नगरपालिकाले आफै वा कुनैव्यक्ति वा संस्था वा निकाय मार्फत उठाउन सक्नेछ ।

(४) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा ११ बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न जिम्मेवारी पाएको व्यक्ति, संस्था वा निकायले नगरपालिकासँग भएको सम्भौता बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापन गरेवापत सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकायबाट सेवा शुल्क लिन सक्नेछ ।

(५) यस नियम बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापनबाट प्राप्त हुने आम्दानी नगरपालिकाले छुट्टै कोषमा

जम्मा गर्नेछ । उक्त रकम फोहोरमैला व्यवस्थापन, वातावरणीय संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थलको विकासमा खर्च गर्न प्राथमिकता दिनेछ ।

१४. सेवा निलम्बन वा अन्त्य गर्न सक्ने: (१) नगरपालिकाले दफा १३ बमोजिम सेवा शुल्क नबुझाउने सेवाग्राहीको फोहोरमैला सम्बन्धी सेवा निलम्बन वा अन्त्य गर्न सक्नेछ ।

(२) फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न दफा ११ बमोजिम जिम्मेवारी पाएको व्यक्ति, संस्था वा निकायले दफा १४ को उपदफा (४) बमोजिमको सेवा शुल्क नबुझाउने सेवाग्राहीको फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी सेवा निलम्बन वा अन्त्य गर्न सक्नेछ । यसरी सेवा निलम्बन वा अन्त्य गरिएमा नगरपालिकालाई जानकारी दिनुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम सेवाको निलम्बन वा अन्त्य गरिएको अवस्थामा आफ्नो घरबाट उत्पादन हुने फोहोरमैलाको व्यवस्थापन सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकाय आफैले गर्नुपर्नेछ ।

(४) सेवाग्राहीले दफा १३ बमोजिम बुझाउनु पर्ने सेवा शुल्क तथा अन्य शुल्क (जरीवाना) बुझाएमा निजलाई पुनः सेवा प्रदान गरिनेछ ।

१५. पुनःप्रयोग तथा पुनःचक्रीय सामग्री संकलन कर (कबाडी कर) सम्बन्धि व्यवस्था: (१) नगरपालिकाले पुनःप्रयोग तथा पुनःचक्रीय सामग्रीसंकलन गरि नगरपालिका बाहिर पठाउने सम्बन्धित ठेकेदार वा कम्पनिबाट तोकिए बमोजिमको शुल्क उठाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम शुल्कको निर्धारण पुनःप्रयोग तथा पुनःचक्रीय सामग्रीको परिमाण, तौल तथा प्रकृति, सामग्रीको गुणस्तर र तोकिएका अन्य आधारमा गरिने छ ।

परिच्छेद- ६

प्रदूषण नियन्त्रण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यको अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था:

१६. प्रदूषण नियन्त्रण: (१) आफ्नो क्षेत्रभित्रबाट संकलित फोहोरमैलाबाट सो क्षेत्रमा पर्न सक्ने प्रतिकूल वातावरणीय प्रभावलाई यथाशक्य कम गरी प्रदूषण रहित ढंगले नेपाल कानून बमोजिम व्यवस्थापन गर्ने दायित्व नगरपालिकाको हुनेछ ।

१७. फोहोरमैला व्यवस्थापनको अनुगमन: (१) यस नगरपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा निष्कासन कार्यको नियमित अनुगमन गर्नसक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अनुगमन गर्दा नगरपालिकाले आवश्यक कार्य योजना बनाई लागु गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम अनुगमनमा खटिने व्यक्तिले अनुगमन पश्चात् सोको प्रतिवेदन नगरपालिका समक्ष दिनुपर्नेछ ।

(४) प्राप्त प्रतिवेदनमा औल्याइएका विषयहरूको सुधार तथा कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाले आवश्यक व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

(५) नगरपालिकाले यस नियम बमोजिम अनुगमन गर्ने कार्यका लागि प्राविधिक सहितको छुट्टै संयन्त्र निर्माण गरी कार्यादेश दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद-७

फोहोरमैला व्यवस्थापन समिति सम्बन्धी व्यवस्था

१८. **फोहोरमैला व्यवस्थापन समितिको गठन:** (१) नगरपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापनका सम्बन्धमा अवलम्बन गर्नुपर्ने नीति निर्धारण र अन्य आवश्यक कार्यहरूका लागि नगरपालिकामा एक फोहोरमैला व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिमा देहायका सदस्यहरू रहनेछन् ।

क) नगरपालिकाको प्रमुख - अध्यक्ष

ख) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य

ग) नगर कार्यपालिकाबाट मनोनित वडा अध्यक्ष मध्येबाट एक जना र कार्यपालिका सदस्यहरूमध्येबाट एक जना महिला सदस्य सहित दुई जना- सदस्य

घ) स्थानीय उद्योग, होटेल तथा वाणिज्यको क्षेत्रमा आवद्ध नगरकार्यपालिकाबाट मनोनित ३ जना- सदस्य

ङ) नगरपालिका स्वास्थ्य शाखाका प्रमुख - सदस्य

च) नगरपालिकाभित्र रहेका टोल सुधार समितिहरूमध्येबाट १ जना- सदस्य

छ) नगरपालिकाको योजना तथा शहरी विकास शाखा प्रमुख वा ईन्जिनियर- सदस्य

ज) नगरपालिकाले तोकेको फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि विज्ञ एक जना - सदस्य

झ) फोहोरमैला क्षेत्रमा काम गरिरहेका कम्पनी वा संघसंस्थाका प्रतिनीधि एक जना -सदस्य

ञ) नगरपालिकाको फोहोरमैला तथा सरसफाई शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव

(३) उपदफा (२) बमोजिम मनोनित सदस्यको पदावधि ३ वर्ष हुनेछ ।

१९. **समितिको काम कर्तव्य र अधिकार:**

(क) फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक नीति तर्जुमा गरी स्वीकृतिका लागि नगरकार्यपालिकामा पेश गर्ने ।

(ख) फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यसँग सम्बद्ध निकायहरू बीच समन्वयको लागि नीतिगत व्यवस्था गर्ने ।

(ग) फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकाले शुल्क निर्धारण गर्दा आवश्यक पर्ने मापदण्ड तयार गरी नगर कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।

(घ) फोहोरमैला एकीकृत रूपमा व्यवस्थापन गर्न नगरपालिकाले कुनै लगानी गर्नुपर्ने अवस्थामा त्यस्तो लगानी गर्नुपर्ने रकमको प्रतिशत निर्धारण गर्ने ।

(ङ) फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा कुनै अवरोध उत्पन्न भएमा सरोकारवाला पक्षहरूसँग

छलफल गरी समाधान खोज्ने ।

(च) तोकिए बमोजिम अन्य काम गर्ने ।

२०. **समितिको बैठक सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) समितिको बैठक कम्तिमा ३ महिनामा १ पटक समितिका अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ । आवश्यकता अनुसार समितिको बैठक जुनकुनै बेला बस्न सक्नेछ ।

(२) समितिको बैठकको अध्यक्षता समितिको अध्यक्षले गर्नेछन् र निजको अनुपस्थितिमा समितिको बैठकको अध्यक्षता दफा १८ बमोजिम मनोनित पदाधिकारीमध्ये जेष्ठ पदाधिकारीले गर्नेछन् ।

(३) समितिको बैठकको गणपूरक संख्या ५१ प्रतिशत हुनेछ ।

(४) बैठकको निर्णय सामान्यतः सहमतिमा गरिनेछ । सहमति हुन नसकेमा बहुमतको आधारमा हुनेछ । मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछन् ।

(५) समितिले आवश्यक देखेमा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कुनै विज्ञ वा पदाधिकारीलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(६) समितिको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्नेछन् ।

(७) बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद- ८

कसूर र दण्ड सजाय

२१. **कसूर:** कसैले देहायको कुनै काम गरेमा यस ऐन बमोजिम कसूर गरेको मानिनेछ ।

(क) नगरपालिकाले तोकी दिएको समय र स्थान बाहेक अन्यत्र फोहोरमैला निष्कासन गर्ने ।

(ख) कन्टेनर वा फोहोरमैला संकलन केन्द्रमा राखिएको फोहोरमैला अनधिकृत तवरले प्रयोग गर्ने ।

(ग) फोहोरमैला संकलन केन्द्रमा राखिएको कन्टेनर योजनाबद्ध र नोक्सानी पु-याउने नियतले तोडफोड गर्ने क्षति पु-याउने, राखिएको स्थलबाट हटाउने वा संकलन केन्द्रमा कुनै नोक्सानी पु-याउने ।

(घ) यस ऐन बमोजिम नगरपालिकाभित्र आपूर्ति हुने खानेपानीको मुहान, इन्टेक वरपर प्रदूषण गर्ने, अखाद्य चिजबस्तु फाल्ने, मरेको पशुपन्थी फाल्ने, लास गाड्ने वा जलाउने समेतका कार्य गरे र अनुमति नलिई फोहोरमैला व्यवस्थापनको कार्य गर्ने ।

(ङ) नगर क्षेत्रभित्र सार्वजनिक रुपमा असर पर्ने गरी तथा नदी, तालतलैया, नहर, पार्क, उद्यान, पोखरीमा प्रदूषण हुने गरी कुखुरा पालन, बंगुर पालन गर्ने । वातावरण प्रदूषण गरी फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि प्रदान गरिएको अनुमति पत्रमा उल्लेखित शर्तहरू उल्लंघन गर्ने ।

(च) फोहोरमैला संकलन केन्द्र, कन्टेनर वा फोहोरमैला थुपार्ने ठाउँमा कुनै किसिमको हानिकारक पदार्थ फाल्ने, राख्ने वा थुपार्ने ।

(छ) घर, कम्पाउन्ड वा परिसरको फोहोरमैला सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थलमा जथाभावी राख्ने, फाल्ने वा थुपार्ने ।

(ज) फोहोरबाट निस्कने दूषित पानी वा ढल चुहाई अन्य व्यक्तिको घर वा जग्गा वा सार्वजनिक स्थल प्रदूषित गराउने ।

(झ) नगरपालिकाले तोकेको स्थान बाहेक जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने गरी सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा कुनै किसिमको हानिकारक फोहोरमैला राख्ने, फाल्ने, थुपार्ने वा निष्कासन गर्ने ।

(ञ) रासायनिक फोहोरमैला, विषादीजन्य फोहोरमैला, औद्योगिक फोहोरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोरमैला वा हानिकारक फोहोरमैला जथाभावी फाल्ने, राख्ने वा निष्कासन गर्ने ।

(ट) फोहोरमैला संकलन, ढुवानी तथा व्यवस्थापनमा बाधा अवरोध सिर्जना गर्ने ।

(ठ) फोहोरमैला संकलन, ढुवानी तथा अन्तिम निष्कासन स्थलमा अवरोध, बन्द, घेराउ गर्ने वा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यलाई प्रभावित तुल्याउन अन्य कुनै कार्य गर्ने ।

(ड) स्रोतमै फोहोरमैला पृथकीकरण नगरी दफा ५ विपरित फोहोरमैला मिसाएर निष्कासन गर्ने ।

(ढ) पशुपंक्षी र सो को लादी, प्वाँख, हड्डी तथा माछाको कत्ला आदि सार्वजनिक स्थल, सडक, गल्ली, चोकमा राख्ने, फाल्ने वा थुपार्ने ।

(ण) तोकेको स्थानभन्दा बाहेक अन्यत्र फोहोरमैला राख्ने, फाल्ने वा थुपार्ने ।

(त) नगरपालिकाले तोकेको अन्य अनधिकृत कार्य गर्ने ।

२२. सजाय सम्बन्धी व्यवस्था: (१) दफा २१ को खण्ड (क) बमोजिमको कसुर गर्ने व्यक्तिलाई तोकिए बमोजिम जरिवाना गरी फोहोरमैला उठाउँदा लाग्ने खर्च समेत निजबाट असुल उपर गरिनेछ ।

२३. सेवा सुविधा रोक्का गर्न सकिने: (१) यस ऐन बमोजिम तोकिएको सेवा, शुल्क नबुझाउने वा बुझाउन अटेर गर्ने व्यक्तिलाई नगरपालिकाले उपलब्ध गराउने सेवा सम्बन्धी सिफारिस, सुविधाको अतिरिक्त विद्युत तथा टेलिफोन सेवा रोक्का गर्न तथा निजको नामको चलअचल सम्पत्तिको विक्री रोक्का गर्न सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ । लेखिए बमोजिम कारवाही गर्नु अघि सम्बन्धित व्यक्तिलाई सो सम्बन्धी कारवाहीको लिखित जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम लेखी आएमा त्यस्तो सेवा सुविधा रोक्नु सम्बन्धित निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

२४. पुनरावेदन दिन सक्ने: दफा २२ बमोजिम गरेको सजायको निर्णयमा चित्त नबुझे पक्षले निर्णय भएको मितिले ३५ दिनभित्र सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद- ९ विविध

२५. स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन: (१) स्वास्थ्य संस्था स्थापना गर्नका लागि प्रचलित कानून बमोजिम अनुमति दिने निकायले अनुमति दिनु पूर्व फोहोरमैला व्यवस्थापनको उपयुक्त व्यवस्था गरेर मात्र अनुमति दिनुपर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अनुमति दिंदा स्वास्थ्य संस्थाले फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धमा पालना गर्नुपर्ने विशेष शर्त वा कायम गर्नुपर्ने मापदण्ड तोक्न सक्नेछ ।

३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिए तापनि नगरपालिकाले सार्वजनिक निजी साभेदारीका आधारमा एकीकृत स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

२६. रासायनिक विषादी तथा मलमुत्र व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था: (१) रासायनिक विषादीको आयात गर्दा तोकिए बमोजिमको मापदण्डको अधिनमा रही गर्नुपर्ने छ ।

(२) समयवधि सकिएको रासायनिक विषादी तोकिएको मापदण्डको अधिनमा रही नष्ट गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थाको हुनेछ ।

(३) सेप्टीकजन्य फोहोर तथा मलमुत्रसम्बन्धी व्यवस्थापन नगरपालिकाले आफै वा प्रतिस्पर्धाको आधारमा सार्वजनिक निजी साभेदारीका आधारमा कुनै क्षेत्रलाई जिम्मा दिन सक्ने छ ।

(४) यो ऐन लागू हुनभन्दा अगाडि भएका सम्झौताहरु यो ऐन लागू भएको तीन महिनाभित्र स्वतः खारेज हुनेछन् ।

२७. फोहोरमैला व्यवस्थापन कोष: (१) नगरपालिकामा एक फोहोरमैला व्यवस्थापन कोष रहने छ र उक्त कोषमा देहायका रकमहरु जम्मा गरिने छ ।

(क) फोहोरमैला सेवा शुल्क वापतको रकम,

(ख) कबाडी करबाट प्राप्त हुने शुल्क रकम,

(ग) जरिवाना वापत प्राप्त हुने रकम,

(घ) संघीय वा प्रादेशिक सरकारबाट फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुने अनुदान रकम,

(ङ) नगरपालिकाले निर्णय गरी उक्त कोषमा राख्ने भनी तोकेको रकम,

(च) राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघ संस्था वा निकायबाट फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुने अनुदान र सहयोग रकम र

(छ) अन्य कुनै श्रोतबाट प्राप्त हुने रकम ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (च) बमोजिमको रकम प्राप्त गर्नको लागि संघीय सरकारको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(३) यस कोषको लेखा, खर्च प्रकृया र लेखापरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था नगरपालिकाको अन्य कोष सरह हुनेछ ।

२८. फोहोरमैला व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित तथ्यांक जस्तै: फोहोरमैला उत्पादन, यसको किसिम, पुनप्रयोग तथा पुन चक्रीय प्रयोग भईरहेको सामग्रीको अवस्था, सेवाग्राहीहरुको संख्या र सेवाग्राही लगायत अन्यबाट फोहोरमैला व्यवस्थापनमा प्राप्त रकम आदिको अभिलेख राख्ने ।

२९. फोहोरमैला व्यवस्थापनमा संलग्न सामुदायिक, निजी साभेदारी निकायको अभिलेख राख्ने: (१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको फोहोरमैला व्यवस्थापनमा काम गर्ने सामुदायिक संस्थाहरुको

अद्यावधिक विवरण राख्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम राखिने विवरणमा त्यस्ता संस्थाले काम गरिरहेको क्षेत्र र प्रकृति, जनशक्ति, आर्थिक तथा प्राविधिक स्रोत तथा अन्य आवश्यक विवरण समेत उल्लेख गर्न सकिनेछ ।

३०. **स्वीकृति लिन सकिने:** नगरपालिकाले कुनै विदेशी संघसंस्था वा दातृ निकाय वा नागरिकसँग फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रचलित कानूनी प्रक्रिया पुरा गरि सहयोग लिन सक्नेछ ।

३१. **पुरस्कार दिन सकिने:** (१) फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि नवीनतम अवधारणाको विकास गर्ने, सो कार्यलाई प्रोत्साहन गर्ने तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यमा योगदान गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई नगरपालिकाले सम्मान तथा पुरस्कार प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(२) यस ऐनको प्रतिकूल हुने गरी जथाभावी फोहोरमैला राख्ने, थुपार्ने वा फाल्ने व्यक्तिको बारेमा प्रमाणसहित उजुरी दिने व्यक्तिलाई नगरपालिकाले सम्मान एवं नगद पुरस्कार दिन सक्नेछ ।

३२. **नियम बनाउने अधिकार:** यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकाले आवश्यक विनियम बनाई लागु गर्न सक्नेछ ।

३३. **मापदण्ड वा कार्यविधि जारी गर्न सक्ने:** यो ऐनको अधिनमा रही नगरपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि कार्यविधि, मापदण्ड, तथा निर्देशिका बनाई जारी गर्न सक्नेछ ।

३४. **यसै बमोजिम हुने:** फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकाबाट भएको यस अधिका काम यसै कानून बमोजिम भएको मानिनेछ । यस अधि नगरपालिकाबाट जारी भएको फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि यसै कानून अनुरूप भएको मानिनेछ र कानून संग बाभिएका कार्यविधिका दफाहरु यसै कानून अनुसार हुने गरि शंसोधन गरिनेछ ।

३४. **प्रचलित कानून बमोजिम हुने:** फोहोरमैला सम्बन्धी विषयमा यस ऐनमा लेखिएका कुराहरुमा यसै बमोजिम र अन्य कुराहरुमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम हुनेछ ।

आज्ञाले

हरिप्रसाद अर्याल

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

प्रमाणिकरण मिति: २०७६/११/२०